

DEBATT

MAGNUS HENREKSON*
DOCENT

OCH ÄNDÅ HALKAR SVERIGE EFTER

Vem är det egentligen som lider av ett objektivitets- problem?

Redan 1992 publicerades en artikel med titeln "På Korpi-fronten intet nytt" (Eklund och Karlström, 1992) i polemik mot det av Walter Korpi upprepade budskapet att Sverige egentligen inte hade något tillväxtproblem bara man jämförde med "rätt" länder, "rätt" tidsperioder och använde "rätt" mått. Trots den dramatiska nedgången i svensk ekonomi under åren 1991–93 har Korpi fortsatt att hamra sin tes i både dagspress och specialtidningar. Ett av de senaste exemplen är en omfattande artikel i *Sociologisk Forskning* (Korpi, 1998)² där han med emfas gör gällande att ledande svenska nationalekonomer lider av ett allvarligt objektivitetsproblem. Beviset för detta sägs just vara att de i strid med tillgängliga empiriska fak-

Walter Korpi påstår i nr 1/1999 av EST att svenska nationalekonomer i strid med tillgängliga fakta hävdar att Sverige vuxit långsamt jämfört med andra rika länder. Eftersom Sverige inte vuxit långsamt finns det heller ingen grund för att med denna utgångspunkt ifrågasätta den svenska modellen med stor offentlig sektor och stora utjämningsambitioner. Korpi menar också att diskussionen avslöjar en bristande objektivitet i den svenska ekonomikåren. I denna artikel visar Magnus Henrekson att det finns föga stöd för Korpis anklagelser. Fakta visar på en tydlig svensk eftersläpning jämfört med övriga industriländer redan 1990 och denna bild förstärks om 1990-talet inkluderas. Därmed blir det också en angelägen forskningsuppgift att utröna vad denna eftersläpning beror på. En hypotes som bör prövas är om den svenska modellen utgör en del av förklaringen. Vidare menar Henrekson att tillgängliga fakta i målet snarare tyder på att Walter Korpi är den som visat prov på bristande vetenskaplig objektivitet.

ta hävdar att Sveriges ekonomiska tillväxt varit svag under lång tid. Därmed har dessa nationalekonomer också brutit mot *Professorerernas Hederskodex*. Nu har delar av den aktuella artikeln även publicerats i *Ekonomiska Samfundets Tidskrift*.

Korpis huvudbudskap kan kortfattat sammanfattas på följande sätt. Svenska nationalekonomer med Assar Lindbeck i spetsen började tidigt hävda att Sverige hade ett tillväxtproblem och att detta berodde på den svenska modellen, vilken bl.a. karaktäriserades av en stor offentlig sektor och ett antal institutionella arrangemang som ledde till en mycket jämn inkomstfördelning både före och efter skatt.³ Enligt Korpi saknades helt saklig grund för denna diskussion eftersom

* Docent Magnus Henrekson är verksam vid Nationalekonomiska institutionen på Handelshögskolan i Stockholm och tillika knuten till Industriens Utredningsinstitut, IUI. Han forskar huvudsakligen kring företagandets villkor och förklaringar till ekonomisk tillväxt.

1 Författaren tackar Per Thulin för värdefull hjälp med framtagande av data.

2 Jag har publicerat en kortare replik till denna artikel i *Sociologisk Forskning* (3/99) med titeln "Sveriges ekonomiska tillväxt och samhällsforskarnas objektivitet". Det kan inte undvikas att den repliken är en delmängd av det genmäle som nu publiceras här.

3 Den intresserade läsaren hänvisas till Hedborg och Meidner (1984) för en omfattande diskussion av vad som menas med "den svenska modellen".

svensk ekonomisk tillväxt var fullt jämförbar med tillväxten i andra rika länder fram till den ekonomiska krisen i början av 1990-talet. Icke desto mindre tog ledande politiker som den socialdemokratiska finansministern (1982–90) Kjell-Olof Feldt och den moderate statsministern (1991–94) Carl Bildt till sig det felaktiga budskapet och lade om den ekonomiska politiken genom avregleringar och en stor skattereform. Detta ledde till ekonomisk kris och det var först då Sverige började släpa efter andra länder. Anledningen till att ekonomerna framfört detta budskap är enligt Korpi i princip två: (i) de är förblindade av sin egen teori och kan inte acceptera att ett land som Sverige skulle kunna ha en tillfredsställande tillväxt; (ii) av karriärskäl är yngre ekonomer tvungna att mot bättre vetande och i strid med tillgängliga empiriska fakta hävda att Sverige släpar efter. Korpi försöker också att ge sina teser ökad trovärdighet genom hänvisningar till kända diskurser om värderingar och objektivitet i samhällsvetenskaperna (t.ex. Myrdal, 1958 och Hirschmann, 1991).

Kort sagt, Korpis anklagelser är minst sagt grava och förtjänar att bemötas, vilket jag (t.ex. Henrekson, 1992, 1996 och 1998) och många andra försökt göra vid upprepade tillfällen. Syftet med denna artikel är att än en gång granska lödigheten i Korpis argumentation. I det första avsnittet görs en genomgång av Sveriges ekonomiska tillväxt för att ta reda på huruvida och i vilken utsträckning Sverige haft en svag tillväxt under de senaste decennierna. Genomgången visar att Sverige trendmässigt släpat efter genomsnittet för OECD-länderna och att Sverige sedan 1970 hunnits i kapp eller passerats av 15 länder, medan inget land under samma period passerats av Sverige. Mot denna bakgrund diskuteras i avsnitt två hur Walter Korpi trots detta kunnat förmedla bilden att Sverige haft en med andra länder jämförbar utveckling åtminstone fram till början av 1990-talet. Likaså granskas Dowricks (1996) stöd för Korpis tes. I avsnitt tre diskuteras den sakliga grunden för Korpis påstående att svenska nationalekonomer har brustit i objektivitet när de studerat den svenska tillväxten. Artikeln av-

slutas med en kort summering och några viktiga slutsatser.

SVERIGES EKONOMISKA TILLVÄXT I JÄMFÖRANDE BELYSNING

För att utvärdera ett lands relativa tillväxt argumenterar Korpi med rätta att man skall jämföra ett antal "naturliga experiment". Just därför skall man titta på utvecklingen i alla rika länder och utöver detta lämpligen använda ett eller flera länderaggregat som jämförelsemått. BNP-tillväxten i Sverige var i genomsnitt en procentenhet lägre än i OECD som helhet från 1970 till 1998 (1,7 procent per år jämfört med 2,7 procent per år för OECD-snittet).⁴ Vilken effekt har då den lägre svenska tillväxten haft på utvecklingen av den svenska levnadsstandarden jämfört med andra industriländer?

Att jämföra inkomstnivåer är svårare än att jämföra tillväxttakter mellan länder. Den bästa – om än inte perfekta – jämförbarheten uppnås när man använder sig av OECDs per capita-jämförelser där hänsyn tas till att prisnivåerna varierar mellan länder, s.k. köpkraftsparitets- eller PPP-justerade (PPP = *purchasing power parity*) siffror. Tabell 1 visar tydligt hur BNP per capita i Sverige utvecklats mycket ofördelaktigt. År 1970 hade Sverige den fjärde högsta genomsnittsinkomsten i OECD. Redan 1990 hade den svenska inkomstnivån fallit till delad nionde plats. Man skall då betänka att detta år var ett extremt överhettningssår med 1,5 procents arbetslöshet och 90-talskrisen hade ännu inte satt några spår i de svenska siffrorna. Enligt preliminära siffror hade den svenska inkomstnivån 1998 sjunkit till delad 18:e plats i OECD.

Jämförbarheten med andra rika länder ökar om vi tar bort de två utvecklingsländerna Turkiet och Mexiko. Vid en sådan jämförelse hade den svenska genomsnittsinkomsten redan 1990, under den icke uthålliga överkonjunktur som då rådde, fallit till en nivå sex procent *under* OECD-snittet för utvecklade länder, och år 1998 låg den svenska nivån 15 procent under detta genomsnitt.

Tabell 1: Köpkraftsparitetsjusterad BNP per capita i OECD-länderna, 1970, 1990 and 1998 (OECDs genomsnitt = 100).

1970			1990			1998		
Rang		Index	Rang		Index	Rang		Index
1	Schweiz	154	1	Luxemburg	141	1	Luxemburg	156
2	USA	147	2	USA	137	2	USA	138
3	Luxemburg	119	3	Schweiz	131	3	Norge	124
4	Sverige	113 (105*)	4	Kanada	114	4	Schweiz	120
5	Kanada	111	5	Japan	110	5	Danmark	119
6	Danmark	109	6	Norge	108	5	Island	119
7	Frankrike	105	7	Frankrike	107	7	Kanada	111
8	Australien	103	7	Island	107	8	Belgien	109
9	Nederl.	102	9	Danmark	105	8	Japan	109
10	Nya Zeeland	100	9	Sverige	105 (94*)	10	Österrike	108
11	Storbrit.	96	11	Belgien	103	11	Nederl.	104
12	Belgien	95	11	Österrike	103	12	Australien	103
13	Tyskland	93	13	Finland	100	12	Tyskland	103
14	Italien	89	13	Italien	100	14	Irland	102
14	Österrike	89	15	Australien	99	15	Frankrike	100
16	Norge	88	15	Tyskland	99	16	Finland	98
17	Japan	86	17	Nederl.	98	16	Italien	98
18	Finland	85	17	Storbrit.	98	18	Storbrit.	96
19	Island	83	19	Nya Zeeland	82	18	Sverige	96 (85*)
20	Spanien	66	20	Spanien	73	20	Nya Zeeland	80
21	Irland	55	21	Irland	70	21	Spanien	76
22	Grekland	53	22	Portugal	59	22	Portugal	69
23	Portugal	46	23	Grekland	57	23	Grekland	65
24	Mexiko	40	24	Mexiko	36	24	Mexiko	36
25	Turkiet	28	25	Turkiet	29	25	Turkiet	30

* när Mexiko och Turkiet exkluderas.
 Anm: Vid beräkningen av BNP per capita för 1998 har en prognos över befolkningen i de enskilda länderna använts. Prognosen bygger på en linjär trend, baserad på 10 års historik.
 Källa: OECD, National Accounts Main Aggregates 1960-1997 Volume 1, 1999 och OECD, Main Economic Indicators, januari 1999.

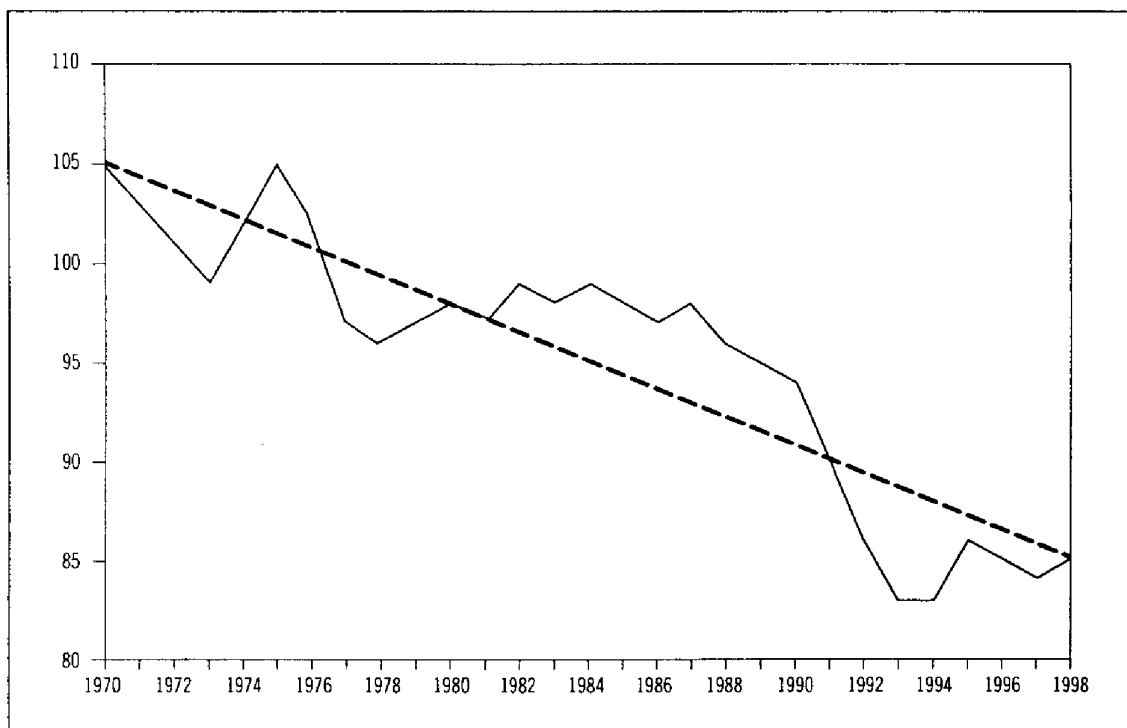
För att få en mer fullständig bild av Sveriges relativa tillväxt, är det fruktbart att även titta på Sveriges relativa inkomstutveckling under hela perioden sedan 1970 och inte bara som i *Tabell 1*, göra nedslag vid tre enstaka tillfällen. I *Figur 1* ser vi då att det fanns en klart nedåtgående trend i Sveriges relativa rikedom även innan 90-talskrisen brutit ut. Redan 1977 föll Sveriges inkomstnivå under genomsnittet för de 23 rika OECD-länderna.

Sammanfattningsvis visar de data som presenterats tydligt att tillväxten sedan 1970 legat klart under OECD-genomsnittet. Den ackumulerade effekten av den lägre tillväxttakten är stor. Vid en PPP-justerad jämförelse av per capita-inkomsten hamnar Sverige

på den nedre tredjedelen bland OECD-länderna.⁵ Således visar statistiken att den svenska ekonomin under det senaste kvartsseket växt långsammare än ekonomin i andra jämförbara länder. Sedan 1970 har 15 "naturliga experiment" kommit ifatt eller gått förbi Sverige i per capita-inkomst, medan Sverige inte passerat ett enda.⁶ Hur kan då Walter Korpi i denna tidskrift och i ett stort antal andra publikationer påstå motsatsen? I nästa avsnitt kommer jag att kortfattat förklara hur det är möjligt för Korpi att presentera den bild han gör och därmed också dra sina slutsatser om den ekonomiska politiken och påstå att de ekonomiska forskarna brister i objektivitet.

5 Korpi hävdar att man inte ska studera alla OECD-länder utan endast 18 av dessa. Det finns knappast någon grund för detta påståendet. Men låt oss ändå bara konstatera att bland de EU-länder Korpi vill ska ingå i jämförelsen så var Sverige klart rikast 1970, medan när Sverige blev medlem i EU 1995 så sjönk därigenom EUs genomsnittsinkomst.

6 Den intresserade läsaren hänvisas också till Persson (1998) för en detaljerad jämförelse av Sveriges utveckling över tiden i förhållande till samtliga OECD-länder.

Figur 1: Köpkraftsparitetsjusterad BNP per capita i Sverige i procent av OECDs genomsnitt, 1970–98 (löpande köpkraftspariteter).

Anm: OECD avser OECD exklusive Mexiko och Turkiet.

Källa: OECD, *National Accounts Main Aggregates 1960–1997 Volume 1, 1999* och OECD, *Main Economic Indicators, januari 1999*.

HUR KAN KORPI PÅSTÅ MOTSATSEN?

I Henrekson (1996) försöker jag så noggrant som möjligt att visa att Korpi använt sig av ett stort antal strategier för att, i strid med tillgängliga empiriska fakta, ändå kunna ge läsaren intrycket att Sverige inte släpat efter jämförbara länder. I det följande beskrivs dessa kortfattat, för en mer omfattande genomgång hänvisas till artikeln i *Economic Journal*.

1. Korpi har ofta valt att börja jämförelsen när Sverige befinner sig i lågkonjunktur jämfört med andra länder (1973)⁷ och sluta när Sverige befinner sig i en icke uthållig överhettning (1989–90). Det är inte på något sätt självklart att åren 1992–98 är mindre representativa för Sveriges situation än åren 1989–90. En närmare titt på *Figur 1* visar

också att åren 1970 och 1998 är "normal-år" i meningen att de ligger på trendlinjen, medan de år Korpi valt som ändpunkter – 1973 och 1989 eller 1990 – ligger långt under respektive över trendlinjen.

2. Han hänvisar till den s.k. upphinnareffekten (*catching up*) och menar sig därmed kunna avstå från att jämföra Sverige med länder som exempelvis Japan, som under perioden vuxit så snabbt att det blivit mycket rikare än Sverige. Men som vi redan konstaterat hamnar Sverige under OECD-snittet (exklusive Turkiet och Mexiko) redan 1977 och därmed skulle upphinnareffekten under de senaste två decennierna istället ha haft motsatt effekt, dvs. Sverige borde, allt annat lika, ha växt snabbare än genomsnittet. Inte ens åren efter den djupa krisen 1991–93 har Sverige vuxit snabbare än OECD-snittet.

⁷ Trots detta skriver Korpi att "framstår därefter 1973 som en ny konjunkturtopp före nedgångsperioden som började efter oljekrisen mot slutet av det året". Detta gäller internationellt, medan förhållandet är det rakt motsatta för Sverige relativt andra länder.

3. Mot gängse metodik och i strid med vad debatten handlat om, jämförs ibland tillväxt i *absoluta* tal istället för tillväxt i procent. Det kan dessutom ifrågasättas om man överhuvudtaget skall förvänta sig en långsammare procentuell tillväxt i länder som i utgångsläget är rikare. Dels är upphinnarfaktorn sannolikt svagare än tidigare (Abramovitz, 1986), dels antyder den nya s.k. endogena tillväxtteorin (se t.ex. Lucas, 1988 och Romer, 1990) att det inte alls är självklart att investeringar behöver ha avtagande avkastning. Detta beror bl.a. på att investeringsbegreppet vidgats betydligt och även inkluderar humankapital och ny kunskap (teknologi).

4. I flera fall jämförs BNP-nivåer i ett läge där den svenska valutan varit mycket stark (t.ex. 1985 och 1990), medan en jämförelse i t.ex. 1994 års växelkurser skulle givit det omvända resultatet. Därför är det bara köpkraftsparitetsjusterade siffror som är rimliga vid jämförelser av olika länders inkomstnivåer.

5. Ibland använder Korpi statistik som inte är rensad för inflationen, vilket gör att en konstant nominell skillnad blir en allt mindre real skillnad, något som den otränade betraktaren lätt förbiser.

6. En implicit utgångspunkt för dem som oror sig för Sveriges långsamma tillväxt är att det är ett symptom på underliggande strukturella svagheter i svensk ekonomi (se t.ex. Lindbeck m.fl., 1993). Korpi hävdar å andra sidan att den svenska eftersläpningen (om den alls finns) främst skall tillskrivas specifika misstag i den ekonomiska politiken, exempelvis en alltför kraftfull ekonomisk åtstramning åren 1970–71 och en alltför stram anti-inflationspolitik 1990–91. Om man ej gjort dessa misstag så skulle den genomsnittliga tillväxttakten varit högre, och eftersom det är fråga om misstag är det legitimt att utsluta dessa år.

Denna ståndpunkt är ohållbar. För det första har politikmisstag gjorts även i andra länder och för att få en rättvisande jämförelse bör effekterna av dessa i så fall också rensas bort. För det andra är det fullt möjligt att de underliggande svagheter

i ekonomin manifesterar sig i form av återkommande kriser snarare än i en över tiden stabil negativ tillväxtskillnad mot andra länder. Givet att det är möjligt att med hjälp av stabiliseringspolitiken under en tid uppskjuta strukturella reformer, är det i själva verket troligt att underliggande svagheter i första hand manifesterar sig i form av återkommande kriser.

7. Slutsatser om ekonomin som helhet dras ofta med utgångspunkt från jämförelser av mindre delar av ekonomin, särskilt tillverkningsindustrin, vars betydelse kontinuerligt krympt och nu bara utgör drygt 20 procent av den totala ekonomin.

I den belysning av Sveriges ekonomiska utveckling som publicerades i *Economic Journal* fick Walter Korpi visst stöd av den australiske ekonomen Steve Dowrick (1996, s. 1777) som menar att: "Allt sammanvägt förefaller en rimlig slutsats vara att åtminstone fram till 1990 finns det ingenting i Sveriges tillväxt som antyder en avsevärd eftersläpning". Dowrick grundar i första hand sin slutsats på en figur som visar utvecklingen för real BNP per capita i 24 OECD länder för perioden 1950 till 1992. Data är hämtade från *Penn World Tables* version 5.6 och siffrorna är uttryckta i 1985 års köpkraftsparitetsjusterade dollar. Samtliga länder är med i figuren (reproducerad för 18 länder i *EST* av Korpi), vilket gör den mycket överskådlig. Dowrick bygger heller inte sina slutsatser om Sveriges relativa utveckling på något annat än "ögonekonometri". Men eftersom y-axelns skala ej är logaritmisk innebär i själva verket en parallell utveckling i figuren för det i utgångsläget rika Sverige och fattigare länder att de senare växer snabbare.

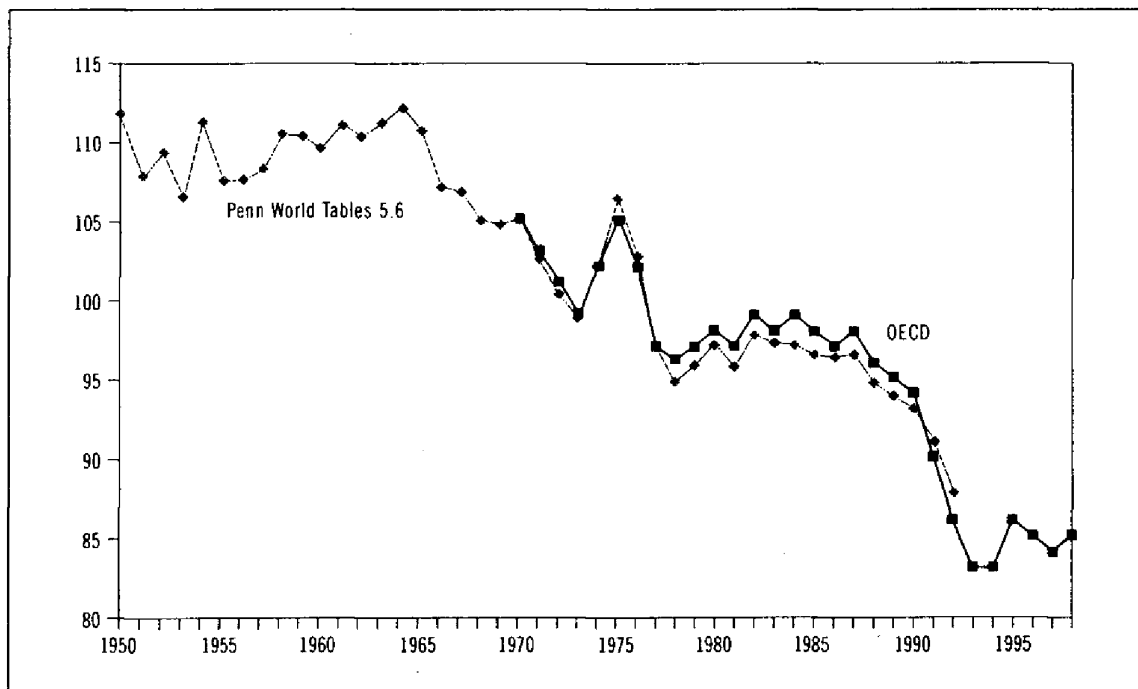
För att öka trovärdigheten i Dowricks slutsatser betonar Walter Korpi att Dowrick publicerat tre artiklar i *American Economic Review* och därför som tillväxtforskare ligger på den absoluta forskningsfronten. En första fråga man ställer sig är om antalet artiklar i *AER* eller andra topprankade tidskrifter avgör vem som är mest trovärdig att bedöma Sveriges eventuella eftersläpning i det fall när ingen av

artiklarna behandlar just Sverige. Bara för att man gjort tvärsnittsregressioner på ett stort antal länder och fått dessa publicerade i internationella tidskrifter så betyder ju inte det att man är expert på den ekonomiska utvecklingen i något av de enskilda länder som ingått i datamaterialet. Själv blir jag förvånad över Korpis försök att vädja till auktoritet. Rimligen är det sakargumentens tyngd som skall värderas, helt oberoende av vem som utvecklar dem. På motsvarande sätt skulle man annars kunna hänvisa till den betydligt mer inflytelserike tillväxtforskaren Robert J. Barro som enligt sina senaste skattningar (Barro, 1997) predikterar en mycket låg tillväxt för Sverige i jämförelse med de flesta utvecklade länder. Barro har sedan 1978 publicerat elva artiklar i *AER* och 13 i likaledes topprankade *Journal of Political Economy*.

En annan fråga man ställer sig vad gäller Dowrick är varför han väljer att använda data från *Penn World Tables (PWT)* i stället för de data som publiceras av OECD. Syftet med *PWT* är ju i första hand att möjliggöra jämfö-

relser mellan länder som befinner sig på mycket olika inkomstrivåer, medan huvudsyftet med OECDs statistikproduktion är att ta fram data där jämförbarheten är så stor som möjligt just mellan olika OECD-länder. Är det något som talar för att *PWT* är en bättre källa för att jämföra Sverige med övriga OECD-länder? Om så är fallet har i varje fall inte Dowrick redovisat vad detta kan bero på.

Dowrick avstår också från att konstruera ett OECD-genomsnitt som han kan jämföra Sverige med, vilket likaså är förvånande med tanke på att diskussionen i så hög grad handlat om huruvida Sverige släpat efter ett genomsnitt av industriländer. Det är dock fullt möjligt att från *PWT* konstruera ett OECD-genomsnitt och jämföra utvecklingen för svensk BNP per capita relativt detta mått på samma sätt som i *Figur 1* ovan. Den senast tillgängliga versionen (version 5.6) av *PWT* går fram till 1992. I *Figur 2* presenteras utvecklingen för köpkraftsparitetsjusterad BNP per capita i löpande priser i Sverige relativt OECD (exklusive Mexiko och Turkiet)

Figur 2: Köpkraftsparitetsjusterad BNP per capita i Sverige i procent av OECDs genomsnitt enligt *Penn World Tables* respektive OECD-statistiken.

Anm. OECD avser OECD exklusive Mexiko och Turkiet. OECD-statistiken avser löpande köpkraftspariteter medan *Penn World Tables (PWT)* avser fasta köpkraftspariteter med 1985 som basår (variabel: *RGDPCH*). Jämförelsen från *PWT* har gjorts genom att populationsvägda de enskilda ländernas inkomstnivåer och serien har skalats så att den år 1970 ligger på samma nivå som serien från OECD. I *PWT* saknas data för *RGDPCH* avseende 1992 för Grekland och 1991 och 1992 för Portugal. Värdena för dessa år för dessa länder har räknats fram med utgångspunkt från tillväxttaktarna enligt OECD-statistiken.

Källa: OECD, *National Accounts Main Aggregates 1960-1997 Volume 1, 1999*, OECD, *Main Economic Indicators, januari 1999* och *Penn World Tables version 5.6*.

för perioden 1970–98 enligt OECD och samma mått i 1985 års priser beräknat från PWT för perioden 1950–92. De båda serierna har kalibrerats så att de ligger på samma nivå 1970. Serierna utvecklas i stort sett identiskt mellan 1970 och 1992. När materialet presenteras på detta sätt framträder den svenska eftersläpningen i förhållande till OECD-snittet även med de data som Dowrick använder. Med andra ord, inte ens Dowricks egna data ger stöd för hans slutsats.

Figur 2 kan också användas för att granska tyngden i Korpis (1999, *Tabell 3*) observation att Sverige växte långsammare (0,3 procentenheter) än OECD-snittet även under 1950- och 60-talet och att svenska ekonomer förbisett detta. För det första kan vi konstatera att det är just detta vi förväntar oss av upphinnareffekten – givet Sveriges relativa rikedom under denna tid så måste detta betraktas som en mycket hög tillväxttakt. Däremot visar det faktum att Sverige växte långsammare än OECD-snittet under perioden 1979–89, trots att per capita-inkomsten låg under OECD-snittet under hela denna period, att Sverige fått ett tillväxtproblem. För det andra visar PWT-serien i *Figur 2* att svensk köpkraftsparitetsjusterad BNP per capita höll jämna steg med OECD-snittet fram till 1965, medan den relativa tillbakagången inte startar förrän under andra halvan av 1960-talet, vilket också stämmer med Henrekson (1996, *Table 3*) där det framgår att valet av 1970 som startår för jämförelsen inte spelar någon roll för slutsatsen.

VEM LIDER Egentligen av ett OBJEKTIVITETSPROBLEM?

Walter Korpi (1996, 1998, 1999) påstår med stor emfas att, eftersom svenska ekonomer hävdar att Sverige vuxit långsamt och detta motsägs av tillgängliga fakta, så finns det fog för att påstå att den svenska nationalekonomkåren lider av ett allvarligt objektivitetsproblem. Men i de två föregående avsnitten har vi kunnat konstatera att Sverige långsiktigt vuxit långsammare än ett genomsnitt av

OECD-länderna sedan 1970 (ett år som ligger på trendlinjen). Så är fallet även om analysen inte går längre än till 1990.⁸ Vi har likaledes kunnat påvisa att Walter Korpi använt åtminstone sju olika strategier för att försöka ge en annan bild. Likaså visade det sig att de data som Steve Dowrick presenterade också indikerade en svensk eftersläpning (fr.o.m. mitten av 1960-talet), trots att Dowrick använde dem som stöd för att hävda motsatsen. Detta räcker rimligen för att tillbakavisa Korpis påstående.

Lars Bergström, professor i praktisk filosofi vid Stockholms universitet har gjort en argumentationsanalys av Korpis diskussion (Bergström, 1998). Utan att kunna bedöma vem som har rätt i sak, menar Bergström att en strikt argumentationsanalys inte ger några belegg för att de nationalekonomer som deltagit i tillväxtdebatten skulle vara mindre objektiva än Korpi. Bergström finner heller inga skäl att tro att ekonomerna inte är övertygade om sanningshalten i sina utsagor, vilket rycker undan benen för anklagelsen att de personligen tjänar på att hävda eftersläpningen och att den beror på den svenska modellen. Bergströms slutsatser bör rimligen tillämnas en viss tyngd med tanke på att han är en utomstående utan egna intressen i saksfrågan och med avancerad träning i att analysera frågor som dessa ur ett principiellt perspektiv.

Således är det svårt att på basis av Korpis egna analyser finna belegg för att svenska nationalekonomer givit prov på bristande objektivitet just i denna fråga. Däremot finns det på basis av det i sammanhanget ovanligt entydiga faktaunderlaget visst fog för att hävda att Korpi själv ger prov på bristande objektivitet. Denna bild förstärks av den kritiska granskning som Fölster (1998) gjort av Korpis forskning på ett annat område, nämligen välfärdsstatens effekter på inkomstfördelningen. Efter sin genomgång av denna forskning drar Fölster slutsatsen att framställningen "brister i vetenskaplig objektivitet, inte bara när det gäller tolkningen av resultatet, utan även i hanteringen av det em-

⁸ Korpi gör en poäng av osäkerheten i den publicerade statistiken och att den revideras flera gånger: "Vi kan alltså inte lita på att små skillnader mellan länderna återspeglar någon verklig skillnad mellan dem". Just därför är det viktigt med långa tidsserier som visar hur olika genomsnittliga tillväxttakter efterhand ackumuleras i form av stora nivåskillnader. En jämförelse fram till 1990 som genomförs idag drabbas ej av denna kritik, eftersom statistiken kan betraktas som slutgiltig.

piriska materialet" (s. 289). Trots att ett och ett halvt år gått sedan Korpi fick ta del av Fölsters analyser har han ännu inte bemött den framförda kritiken.

Vidare kan konstateras att Korpi i strid med rådande praxis inte ställt använda data inom hans eget centrala forskningsområde till andra forskares förfogande, trots att de legat till grund för artiklar publicerade i vetenskapliga tidskrifter (t.ex. Korpi, 1985) och datainsamlingen bekostats med medel från statliga forskningsstiftelser. Därmed har det inte varit möjligt för andra att verifiera de resultat som redovisats eller kontrollera hur robusta resultaten är. Om Korpi är angelägen om att den egna objektiviteten inte skall kunna ifrågasättas framstår även detta som i hög grad anmärkningsvärt.⁹

SLUTSATSER

Jämfört med ett genomsnitt av andra rika länder har den ekonomiska tillväxttakten i Sverige varit låg i mer än ett kvartssekel. Den kanske mest slående illustrationen till detta faktum är att 1970 fanns det bland de 23 rika OECD-länderna endast tre som var rikare än Sverige, medan det 1998 endast fanns fyra som var fattigare. Trots detta har Walter Korpi i ett stort antal artiklar hävdats att de som menar att Sverige släpar efter har baserat sin slutsats på "vad som med en underdrift kan kallas slarviga analyser". Istället vill han göra gällande att svensk ekonomisk utveckling sammantaget varit i linje med utvecklingen i andra jämförbara länder.

I denna artikel har jag försökt visa hur det är möjligt att till läsaren förmedla denna bild. Det är ett resultat av ett antal specifika och omotiverade strategiska överväganden: missvisande val av tidsperioder, hänvisning till upphinnarfaktorn för att slippa jämförelser med breda länderaggregat, fokusering på absolut istället för relativ tillväxt i vissa fall, jämförelser av inkomstnivåer på basis av godtyckligt valda växelkurser från icke-representativa år istället för PPP-växelkurser, pre-

sentationer av nominella storheter för att göra den reala utvecklingen mindre tydlig, tolkning av en långsiktigt svag utveckling som resultatet av specifika politikmisstag samtidigt som liknande misstag i andra länder ignoreras och dragande av omotiverade slutsatser om ekonomin som helhet från analyser av delar av ekonomin. Likaså visade det sig att ekonomen Steve Dowricks egna data heller inte gav underlag för slutsatsen att Sverige inte släpat efter fram till 1990 – i själva verket visar Dowricks serie att eftersläpningen startade redan några år tidigare än vad som hävdats i den svenska debatten. Eftersom Dowricks analys låg till grund för Korpis slutsats att svenska ekonomer släpar efter den internationella forskningsfronten, bidrar detta ytterligare till att undergräva trovärdigheten i Walter Korpis anklagelser.

Med tanke på att den svenska ekonomiska politiken i viktiga avseenden avviker från den som förts i många andra OECD-länder sedan 1970-talet, är det knappast förvånande att många ekonomer argumenterat att den långsamma ekonomiska tillväxten åtminstone till en del kan förklaras av en avvikande ekonomisk politik. Korpi avfärdar relevansen i dessa argument på basis av sitt påstående att Sverige de facto inte har släpat efter, men eftersom det inte finns någon grund för detta påstående, så är det ett angeläget forskningsområde att försöka förklara Sveriges långsamma tillväxt. Emellertid ligger detta utanför ramarna för denna artikel.¹⁰

Walter Korpi nöjer sig inte med att diskutera den ekonomiska tillväxten och vad en eventuell tillväxtavvikelse mellan Sverige och omvärlden kan bero på. Istället går han vidare och tar sina egna missvisande slutsatser i sakfrågan till intäkt för att anklaga svenska nationalekonomer för såväl (omedvetna) objektivitetsproblem som medveten opportunist. Vad gäller det senare hävdar han att en nationalekonomisk forskare som i Sverige vill göra karriär gör säkrast i att inte gräva alltför djupt i statistiken för att hitta fakta som ifrågasätter de ledande ekonomernas

⁹ Vid telefonkontakt med Walter Korpi den 24 mars 1999 uppger han att databasen avseende 18 OECD-länder kommer att göras allmänt tillgänglig om några år när den egna forskargruppen avslutat de studier som planerats. Eftersom det redan är 15 år sedan exempelvis Korpi (1985) publicerades, förefaller argumentet att man måste skydda den egna forskargruppen från fripassagerare väga ganska lätt.

¹⁰ Den som är intresserad av färre referenser till diskussionen hänvisas till Agell, Lindh och Ohlsson (1997), Fölster och Henrekson (1998, 1999) och Lindbeck (1997).

syn. Jag har under årens lopp som forskare arbetat vid Göteborgs Universitet, Fackföreningsrörelsens Institut för Ekonomisk Forskning och Industriens Utredningsinstitut. Jag har inte vid något tillfälle känt att några sådana hänsyn har förväntats. Korpi målar upp en värld som jag och mina kolleger står helt främmande inför. Kanske utgår han från andra erfarenheter än de jag och mina forskarkolleger har. Var och en som närmare studerar debatten bland svenska ekonomer vad gäller centrala frågor som arbetslösheten, den offentliga sektorns lämpliga storlek och orsakerna till den svenska eftersläpningen ser att det finns en stor spännvidd i de uppfattningar som framförs.

Den objektivitetsproblematik som Myrdal (1958) diskuterade är naturligtvis viktig att ha i åtanke inom alla samhällsvetenskaper. Inte minst utgör Walter Korpis egna analyser av Sveriges tillväxt ett tydligt exempel på att detta problem är i högsta grad relevant även idag.

Redaktionen förklarar härmed debatten avslutad.

REFERENSER

Abramovitz, Moses (1986): "Catching Up, Forging Ahead, and Falling Behind". *Journal of Economic History*, vol. 66, nr 3, 385-406.

Agell, Jonas, Lindh, Thomas och Ohlsson, Henry (1997): "Growth and the Public Sector: A Critical Review Essay". *European Journal of Political Economy*, vol. 13, nr 1, 33-52.

Barro, Robert J. (1997): *Determinants of Economic Growth: A Cross-Country Empirical Study*. Cambridge, MA: MIT Press.

Bergström, Lars (1998): "Walter Korpi om objektivitet". I Grenholm, Carl-Henric och Helgesson, Gert, red., *Objektivitetsproblemet i ekonomisk vetenskap*. Arbetsrapport från Teologiska institutionen vid Uppsala universitet.

Dowrick, Steve (1996): "Swedish Economic Performance and Swedish Economic Debate: A View from Outside". *Economic Journal*, vol. 106, nr 459, 1772-1779.

Eklund, Klas och Karlström, Urban (1992): "På Korpi-fronten intet nytt". *Ekonomisk Debatt*, vol. 20, nr 7, 585-586.

Fölster, Stefan (1998): "Inkomstfördelning i välfärdsstaten". *Ekonomisk Debatt*, vol. 26, nr 4, 283-294.

Fölster, Stefan och Henrekson, Magnus (1998): "Growth Effects of Government Expenditure and Taxation in Rich Countries". IUI Working Paper nr 503, Stockholm.

Fölster, Stefan och Henrekson, Magnus (1999): "Growth and the Public Sector: A Critique of the Critics". *European Journal of Political Economy*, vol. 15, nr 2, 337-358.

Hedborg, Anna och Meidner, Rudolf (1984): *Folkhemsmodellen*. Stockholm: Rabén & Sjögren.

Henrekson, Magnus (1992): "Korpis tredje väg - ännu en återvändsgränd". *Ekonomisk Debatt*, vol. 20, nr 7, 587-591.

Henrekson, Magnus (1996): "Sweden's Relative Economic Performance: Lagging Behind or Staying on Top?". *Economic Journal*, vol. 106, nr 459, 1747-1759.

Henrekson, Magnus (1998): "Sveriges ekonomiska tillväxt i jämförande belysning". *Statsvetenskaplig Tidskrift*, vol. 101, nr 1, 66-74.

Hirschmann, Albert O. (1991): *The Rethoric of Reaction. Perversity, Futility, Jeopardy*. Cambridge, MA: Belknap Press.

Korpi, Walter (1985): "Economic Growth and the Welfare System: Leaky Bucket or Irrigation System?". *European Sociological Review*, vol. 1, nr 2, 97-118.

Korpi, Walter (1996): "Eurosclerosis and the Sclerosis of Objectivity: On the Role of Values Among Policy Experts". *Economic Journal*, vol. 106, nr 459, 1727-1746.

Korpi, Walter (1998): "Tro och vetande i debatten om Sveriges ekonomiska tillväxt: Samhällsvetenskapens objektivitetsproblem i åskådlig form". *Sociologisk Forskning*, årg. 35, nr 2, 41–73.

Korpi, Walter (1999): "Sveriges upplysta opinion halkar efter den internationella forskningsfronten". *Ekonomiska Samfundets Tidskrift*, årg. 52, nr 1, 15–30.

Lindbeck, Assar m.fl. (1993): *Nya villkor för ekonomi och politik*. SOU 1993:16, Ekonomikommisionens förslag. Stockholm: Allmänna Förlaget.

Lindbeck, Assar (1997): "The Swedish Experiment". *Journal of Economic Literature*, vol. 35, nr 3, 1273–1319.

Lucas, Robert E. (1988): "On the Mechanics of Economic Development". *Journal of Monetary Economics*, vol. 22, nr 1, 3–22.

Myrdal, Gunnar (1958): *Objectivity in Social Research*. London: Duckworth.

Persson, Mats (1998): "Debatt, vetenskap och ekonomisk tillväxt". I Grenholm, Carl-Henric och Helgesson, Gert, red., *Objektivitetsproblemet i ekonomisk vetenskap*. Arbetsrapport från Teologiska institutionen vid Uppsala universitet.

Romer, Paul M. (1990): "Endogenous Technical Change". *Journal of Political Economy*, vol. 98, nr 5, S71–S102.